

GAZETA TRANSILVANIEI

(NUMERŪ DE DUMINECĂ)

„Gazeta” este în fă-care și.
Abonamente pentru Anstro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șes luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șes
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se prenumără la toate oficiile
poștale din țară și din afară
și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiune, piața mare
Nr. 22, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șes luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șes luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un exemplar 5 cr. v. a. sau
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 264 — Anul LIII

Brașov, Duminecă 25 Noemvre (7 Decembrie)

1890.

Brașov, 24 Noemvre v. 1890.

Cetindă desbaterile din dieta unghurească și vedând pe ce drum au apucat guvernul unghuresc și cu legislatorii unghuri trebuie să ne întrebăm cu mirare, că unde au să mai ajungă lucrurile pe acest drum nenorocit?

E vorba de reforme pe toate tărâmurile dezvoltării statului. Administrația voră să-o reformeze, justiția să-o reguleze, învățământul public voră să-l înainteze. Toate le fac și le alcătuiesc însă așa, ca să se folosescă din aceste reforme și îmbunătățiri numai și numai elementul unghuresc și să se întărească astfel idea, ce conduce pe guvern ca și pe dietă, de a face din statul acesta popliglot un stat național maghiar, centralisând totă viața în el și îmbrăcându-o numai în haine strimte maghiare.

Proiectele de lege, ce se așternă dietei, pară a nu avé altă scop decât a împiedeca viața și dezvoltarea de sine stătătoare a poporelor nemaghiare.

În privința acesta, dintre toate, cele mai bătătoare la ochi sunt proiectele de lege, ce le aduce și le făgăduiesc ministrul de culte și de instrucțiune publică Csaky.

De e vorba de a introduce o instituțiune nouă, în sine pôte salutară, urmând exemplul națiunilor civilizate ale Europei, dl. Csaky nu se gândesce atâta la spiritul adevărat al acestor instituțiuni, ci înainte de toate la aceea cum să facă și cum să dirégă, ca, introducându-le și în statul acesta, să se pôtă printr'însele înainta scopurile maghiarisării.

Așa a făcut cu asilurile de copii. Nică într'un stat aceste asiluri nu sunt împuse până acuma

cetățenilor cu de-a sila. D-l. Csaky însă găsesce, că interesele culturii maghiare pretindă cu tot de-adinsul ca statul să facă silă părinților.

Și de ce acesta?

Lucru e foarte ușor de explicat. Dacă nu ar fi silă din partea statului, decât ar sta în voia liberă fiă-cărui părinte de a-și trimite copilul în asil, atunci d-l. Csaky ar rămâne pe jos cu planul său de a folosi asilurile pentru a pregăti maghiarisarea cetățenilor încă din cea mai fragedă pruncia.

Va să dăcă oră încătrău primă și oră din ce parte cumpenim lucrarea ministrului Csaky, totă numai la maghiarisare eșim.

Astfel îl vedem acum îngrijindu-se și de sörtea bietilor învățatori de școlele populare. E vorba de a li se îmbunătăți salariul. Föрте bine și frumos. Dér ce se întemplă?

D-l. Csaky gândesce că acum îndată și neapărat trebuie să se facă toate bune și acesta o pretinde sciind înainte, că nu se pôte. Dér, își dăce el, decât confesiunile sunt sörace și nu pötă birui cu salariile învățatoresci, e statul aici și acesta, hară domnului, și multămită birnicilor de toate limbile, are ban de ajuns, când e vorba să se înainteze planurile și aspirațiunile celor ce stau ađi în fruntea lui. Așăder statul — care după domnul Csaky e maghiar și numai maghiar — făcându-și milă din pungile contribuabililor cu învățatorii confesiunilor, vrea să le dea ce le mai lipsesce din salariu și în schimb pretinde ca confesiunile să se lapede de dreptul cel mai mare, ce-lu au la alegerea său denumirea învățatorilor.

Par'că vedem de pe acum că guvernul va scöte ochii confesiunilor cu nimica totă și pentru aceea va cere să se facă domn și stăpân peste școlele lor.

Și cum se întemplă în această cestiune, așa merge în toate. Cei ce aduc legile, adegă cei ce împart, parte-și fac, ba vedem cu durere că iau totă fără de nici o milă numai pentru scopurile lor de maghiarisare.

În fața acestor nenorocite porniri, nouă nu ne rămâne alta, decât voim să scăpăm școlele noastre populare măcar în parte de desnaționalizare și să rămănem și în viitor stăpâni peste ele, decât ca să jertfim cu multă mai multă ca până acuma pentru ele și în deosebă să stăruim cu toate puterile pentru ca confesiunile noastre în tața pericolului celui mare să se înțelégă una cu alta ca frații și unde nu pôte sustine o confesiune cu mijlocele sale proprii școlă confesională să se unescă amândouă, căci numai așa voră pôte face o dotațiune cum se cere pentru învățator și pentru școlă.

C'ună cuvântă a sosită ora a unspredeceea ca să iasă odată și episcopiile noastre din a loră apatiă și să nu se multămescă numai cu aceea de a fi nisce simple și umilite indeplinitore ale ordinațiunilor guvernului, care, precum vedem, numai la întărirea și progresare limbei și a naționalității noastre nu țintesce.

Până când învățământul nostru național va sta sub scutul și conducerea bisericilor suntem în drept a pretinde dela ele orice jertfă pentru salvarea și înflorirea lui.

Revista politică.

Dinăuntru. Comedia, ce-o jöcă deputații șovinisti unghuri în dieta din Buda-pesta atunci, când e vorba de a lovi în drepturile poporelor nemaghiare în folosul maghiarisării, e prea vechiă și tocită, decât ca să ne mai pötă surprinde. Astfel în ședința dela 28 Noemvre, fiind vorba despre starea învățământului popular, deputatul Benedek rugă pe ministrul Csaky, ca acesta să bage bine de sémă, nu cumva să numescă vre-un inspector de școlă, care să nu fiă unghur; un alt deputat, Thály, se plânse, că ómenii învățați ai Nemților își bată joc de unghuri, dăcându, că unghurii din firea loră sunt așa făcuți, că nu se prinde de ei cultura și civilizațiunea. Pentru-ca să măntuesă nația lui de batjocura acesta, deputatul Thály rugă pe ministrul, ca să infunde mai cu deadinsul limba unghurescă prin toate școlele, pentru ca să nu mai pötă dăce lumea, că fii țerei unghuresci sunt necivilizați. Adegă, după capul deputatului Thály și a soților săi de principii, este de ajuns să înveți unghuresce pentru ca să fi omă cultă și învățat. Francesii, Englesii, Italianii, Germanii și alte popore mari și luminate ale lumii, decât vreu să se numescă „okos” și „müvelt emberek”, trebuie să vină aici la școlă, său cel puțin să plătescă câte unui ocoș unghur, ca să-i învețe unghuresce, căci altmintrelea, după ideile acestor șovinisti unghuri, nu pötă să fi ómeni civilizați. — Astfel de idei predică „părinții patriei” prin dieta țerei și nu se află unul în întrégă dieta, care să ridice glasul în contra unor asemenea nerođii, ba mai totă bată în palme și laudă pe cei ce vorbesc în înțelesul acesta.

Cătu pentru ministrul Csaky, sciim că elă totdeuna este celă dintăiu gata de a implini voința șovinistilor din jurul său. În ședința dela 28 Noemvre elă a făcut nisce promisiuni, cari au multămită deplină dorințele lui Thály

FOILETONULŪ „GAZ. TRANS.”

Colinde. *)

I.

Ferice, ferice!
De cine-i ferice?!
De-un boieră bętrân,
Locuțulă ce-și are
La męsa galbenă,
Galbenă de cęră.

Dintr'un cornă de męsă
Scrisu-i ce-i mai scris:
Un pomuț de aură,
Pome ce făcea
Pome d'aurale,
Frunđe d'argințele.

Ventulă abura
Pomu-lă clătina,
Pome josă pica,
Boieră căpęta**)
Și'n mână și'n sină,
Nime nu-lă vedea.
Până dela o vreme
Domnă din ceră îl vede.

Elă decât-lă vedea
Bine-lă întreba:

*) Colindă; poporul de aici îi dăce „corindă”.

**) căpęta = culegea.

„Cine ți-le-a dată?

— „Ruga, ce-am rugat,
Sfintele Vineri,
D'albe mânăstiră,
Sfintele Sămbete
D'albe biserică!”

* * *

Să fii sănătoșă
Jupănesă gazdă.

II

Pogorit'a pogorită
Florile d'albe***)
Pogorit'a pogorită
Dumneđu pe-acestă pământă,
Să sfintescă pământulă,
Pământulă de două-oră
Și cerulă de nouă-oră.
Dacă gătă de sfintit
Se luară, se duseră
Totă de-alungulă satului
La casa bogatului.
„Bună đua ómenă bună!
— „Sănătoși voi, cei nebună!
„Aveți voi prândă să ne dați?”
— „Noi că avem prândă bogată,
Dér prândulă nostru nu-i de voi,
Ci-i de nisce domni ca noi.”

***) În această colindă fiă-care șiră se dăce de două oră, ér între șire se repetă refrenulă „Florile d'albe”, ér la alte colinde se repetă altă refrenă.

Se luară, se duseră
Totă de-alungulă satului
La casa sęracului.
„Bună sęra ómenă bună;”
— „Sănătoși voi, cei mai bună.”
— „Aveți cină să ne dați?”
— „Avemă cină, cam puțină.
Dér de unde nu s'ajunge,
Avemă noi și vecină bună
Ni-oră da cină până mână.”

Se luară, se duseră,
Pân' la-ună locă, pân' la-ună
mijlocă.
Când își erau la ună locă
Dumneđu își cuvęntă:
„Apucă-te Petre apucă
Pe umeră de-a stângulă meu,
Și veđi Petre ce-i vedă.”
Și Sãn-Petru-și cuvęntă:
„Nu mă țină Dóme multă,
Că ce vedă îmbętrănescă
Și ce-audă încărunțescă.”

Se luară, se duseră
Pân' la ună locă, pân' la ună
mijlocă.
Când își erau la ună locă
Dumneđu își cuvęntă:
„Apucă-te, Petre, apucă
Pe umeră de-a dreptulă meu

Și veđi Petre ce-i vedă.”
Și Sãn-Petru își cuvęntă:
„Mai ține-mă Dóme multă,
Că ce vedă debętrănescă
Și ce-audă descărunțescă:
Vedă casa bogatului
În mijloculă iadului
Stândă în zarea focului,
Vedă casa sęracului
În mijloculă raiului
Stândă în zarea sórelui.”

* * *
Și te'ntórcę cruce'n męsă,
Să fii gazdă sănătoșă;
Și te'ntórcę cruce'n locă,
Să fii gazdă cu norocă.

III.

La męrulă de răsărită
Florile dalbe! ***)
La męrulă de răsărită.
Mândru pomă a înflorită.
Dér în pomuț cine șede?
Șede-și două turturile
Și se scaldă și se'ntrebă:
„Ce-i mai bună p'acestă pământă?”
— Nu-i de bună ca óia bună,
Că'ncăldesce și'ndulcesce.”

Și se scaldă și se'ntrebă:
„Ce-i mai bună p'acestă pământă?”

și ale semenilor săi. Anume a promis mai întâi de toate, că se va îngriji, ca învățătorii dela toate școlile populare să capete pe anul o plată minimală de 300 fl. în bani gata. Ministrul a spus anume, că el știe cumcă credincioșii bisericilor nu vor fi în stare să dea o asemenea plată învățătorilor, dăr ceea ce nu se va ajunge va da el din bugetul statului, ăr în schimb pentru acesta își va lua dreptul de a numi el pe învățători, ăr nu mai marii bisericilor. În privința acesta a declarat ministrul, că va și așterne în dietă un proiect de lege cât mai curând.

Las', că după ce nici chiar învățătorii de stat de astăzi nu-și pot câpeta leftele lor, din cauză, că nu-i de unde, aceste idei forte cu greu și-le va putea duce în îndeplinire ministrul Csáky; dăr apoi dreptate este asta, că tocmai cu banii adunați din dajdia bieților locuitorilor, să umble să calce dreptul nostru autonom asupra școlilor susținute și înființate de noi cu atâtea jertfe și sudori pentru cultura noastră românească? Ori cine poate să vedă, că decă va ajunge odată pe mâna ministrului unguresc dreptul de a numi pe învățătorii noștri, el nu va numi învățători de aceia, cari se fac slugile dirigătorilor unguresci și cari își vând legea și nația lor românească.

Nu ne trebuiesc nouă arginții lui Juda. Decă noi ne simțim datorți a plăti dările pentru bugetul țerei, și guvernul țerei trebuie să se simtă datorți a ne face nouă parte din acel buget; dăr decă noi, în schimbul dărilor ce le plătim, nu poțim să ne facem stăpâni peste bugetul țerei, nici guvernul nu are dreptul de a se face stăpân asupra școlilor noastre în schimbul ajutorului ce vrea să ni-l dea. În toate privințele se ridică ați nori grei asupra capului nostru de cătră Budapesta. Nici nu s'a desbătut încă în dietă legea pentru Kisdedovuri, și ătă că ministrul Csáky promite o altă lege prin care vrea să ne pună bine și școlile populare. Cine știe câte au să mai vină asupra noastră; la totu casul însă, cea dintâi datorință a noastră este, ca să suportăm cu bărbăție lupta, ce ni-o declară vrășmașii noștri, și de timpuriu să facem pașii de lipsă pentru încunguirarea primejdiei.

A mai promis ministrul Csáky, că va așterne dietei un proiect pentru schimbarea legii de pensionare a învățătorilor. În înțelesul acelei legi, învățătorii vor primi mai mari pensii în viitor și vor plăti mai puțin pentru fondul de pensii. Nouă însă nici acest proiect de lege nu ne poate cauza nici o bucurie, deoacă știm, că totu ce face ministrul Csáky, pentru maghiarizarea noastră face.

Conferența pentru tratatul de comerț austro-german s'a deschis la 2 Decembrie în Viena. D-lu Kalnoky, ministrul de externe al Austriei, a ținut o vorbire, în care a arătat însemnătatea acestei convenții, pentru interesele economice ale ambelor țări; el și-a exprimat speranța, că cu toate greutățile, negocierile vor avea un rezultat favorabil, care va întări și mai multă amicitia politică dintre cele două imperii.

Din afară. În Anglia și cu deosebire în Irlanda domnesce de cât-va timp mare mișcare și turburare în sinul partidelor politice. Vestitul Parnell, conducătorul poporului irlandez, a fost judecat într-un proces de divorț (despărțire), ce l'a intentat căpitanul de corabii englez O'Shea nevastei sale, pe care a acusat-o că susține relații intime cu Parnell. În urma acestei ședințe, mai ales contrarii lui Parnell, dăr și mulți din partizanii lui, au susținut sus și tare, că Parnell fiind compromisat moralicesc, nu mai poate sta în fruntea partidei irlandeze. În numărul din Dumineca trecută am arătat, că Parnell a cerut ca însuși poporul irlandez să hotărască, decă el este demn să mai fie conducătorul lui sau nu. — În zilele din urmă s'au ținut la Londra mai multe întruniri parnelliste, în cari unii au fost de părere, că conducătorul lor să se retragă, partea cea mai mare din ei însă au cerut ca el să rămână și în viitor în capul partidei irlandeze. La aceste întruniri Parnell a declarat, că el nu se va retrage, chiar decă toți deputații din partida lui l'ar sfătui la acesta, ci va aștepta ca poporul, care l'a ales, să decidă. Acum șosesc știrile, că la Dublin, capitala Irlandei și în alte orașe din Irlanda au fost mai multe întruniri populare, în cari s'a votat încredere lui Parnell. Se crede deci, că poziția lui Parnell s'a îmbunătățit și că îi va succeda a rămâne și de aci înainte șeful partidei irlandeze.

Impăratul Germaniei, care se poartă cu idei mari de reformă, și-a pus în gând de a introduce schimbări și îmbunătățiri în întregul învățământ superior al imperiului german. Pentru scopul acesta împăratul Wilhelm a conchemat în Berlin o conferință de omeni învățați, care va avea să se sfătuiască asupra întrebării, decă nu va fi lucru cu sfat, ca în viitor școlarii să nu mai fie așa de mult încercați cu studii ca până acuma, restringându-se orele din limba latină și greacă; apoi ca să aibă mai multă grijă pentru sănătatea lor corporală, prin înmulțirea orelor de eser-

ciții gimnastice. Impăratul însuși a deschis conferința arătând într-o lungă cuvântare, că spiritul trebuie să fie cuprins, nu numai formă. El își exprimă dorința, ca școlarii să nu fie încercați cu totu felul de studii, cari nu li sunt de lipsă și să se impuțineze materia de învățământ. Tinerii trebuiesc cultivați amesurat cerințelor naționale și ale vieții. Nu ne trebuiesc nouă, dișe împărații, Romani, nici Greci, ci trebuie să crescem tineri nemți naționali.

ȘTIINȚILE OILEI.

Intimpinări numeroase sosiră din toate părțile dela particulari, amici și soți de principii ai noștri în cursul săptămănei acesteia, salutându cu căldură liberarea Directorului fôiei noastre din închisorile Clușului. Intre aceste amintim adresa bine simțită subsemnată de 11 Români din Deva, în frunte cu domni G. Almășescu, proprietar, Alesiu Olariu adv., Georgiu Nicora paroch și a. Mulțumim tuturor din inimă pentru aceste nobile dovești de simpatie.

Intrunirea studenților universitari. Cetim în Românul: Luni, 26 Noembrie, studenții universitari sunt convocați pentru a discuta statutele și memorandumul întocmit de comitetul executiv, în cesiunea ardelenescă. Comitetul executiv, compus din d-nii Mehedintu, Lupulescu, Negulescu, Policratu, Rădulescu, Măndrescu, Iordanu Bogdanu și Dragomirescu, a luat măsură pentru ca întrunirea să fie câtu se poate mai populată și mai solemnă. Au fost invitate la această întrunire mai multe persoane marcante din Bucuresci, mai ales profesori, cari se interesează de situația Românilor de dincolo. Probabil că va asista și d. Al. Orăscu, rectorul Universității. Va asista apoi d. Schwenhagen, corespondent al diarului Kreiszeitung, care deja și până acum a scris forte favorabil despre mișcarea studenților universitari din Bucuresci.

Consiliul superior sanitar din Viena a luat hotărârea de a nu se permite inoculațiunea contra ofticeii cu remediul doctorului Koch, în afară de stabilimentele sanitare, la domiciliu etc., decă în casul, când se va încredința de o observațiune medicală continuă după injecțiune. Fiă-care casu de injecțiune va trebui să fie raportat autorității.

Sfântirea lirei corului vocalu din Biserica-Albă s'a săvirșit în 16 Novembre pe lângă o mare solemnitate. Tote patru corurile, adică corul român, german,

sărbu și celu alu sodalilor, cu totu aproape 100 de cântăreți se adună în localitățile hotelului „die Burg“, de unde într-unu conductu imosantă cu felurite lampione s'au dus la președintele corului român, la d-lu avocatul Ioan M. Roșu, unde corurile cântă câte-o piesă, se ținură frumoșe vorbiri, și se arăta istoricul de 11 ani al corului român. Peste nopte a fost petrecere, ăr în ziua următoare cele 4 coruri, în marșurile mușicei militare a regimentului 43, au plecat la biserica română. În frunte unu coristă român, îmbrăcat în costum național ducea frumoșă liră, care este făcută de economul român Nistoru din Berliște. Toți fruntașii orașului se aflau în biserică, unde preotul Nedici a ținut o însuflețită vorbire, dând espreșione bucuriei tuturor Românilor. Urmă apoi banchetu, la care între alții toastă și notarul publicu Iuliu Niamesni, care cu lacrimi în ochi ridică paharul în sănătatea poporului român, spunendu, că deși el nu este Român, cunosc însă acestu bravu popor și-l iubesc din totu sufletul lui, dorindu-i să fie unitu întru toate și să înainteze nu numai în cântare, ci și în știință și în păstrarea limbei lui materne.

Pentru punerea în ființă a autonomiei catolice, după cum este informatu „Egyetertés“, ministrul cultelor Albin Csáky a conchiămat la o consultare pe: metropolitul Samassa dela Agria, episcopul Schlauch dela Oradea-mare, contele Zichy, contele Stefan Szapary, secretarul de stat Berzeviczy, deputații: Neppel, Fenyvessy, Szivák, Györfy, Ugron, Polónyi, Királyi, Ország, Asboth, Horanszky, Horvath; apoi pe episcopul de secțiune Volakka și pe episcopul grecat. Mihailu Pavelu dela Oradea-mare. Conferința se va ține în 21 Decembrie în sala de ședințe a ministerului.

Concertul de Joi s'era alu societății Philharmonice cu concursul D-rei Irene de Brennerberg datu în beneficiul multu meritului și demnulu dirigentu alu mușicei orășenesc, d-lu Anton Brandner a fost unu concertu rar și distins. Cinci din cele mai frumoșe și grele piese musicale clasice au compus programa: Salonul era îndesut de publicu celu mai ales, care asculta cu atențiune încordată. Uvertura de Beethoven, Symphonia în H moll de Schubert, precum și strălucita uvertură Tannhäuseru de Wagner au fost forte esact și perfect executate de orchestră. D-lu Brandner a fost viu și șgomotos aplaudat. D-ra Irena de Brennerberg care a contribuit încă forte multu la strălucirea concertului, e deja cunoscută publicului nostru

— „Nu-i de bunu ca boulu bunu,
Că brezdăză brezda negră
Și răsare grău roșiu“.
Și se scaldă și se ntrébă:
„Ce-i mai bunu p'acestu pământu?“
— „Nu-i de bunu ca calul bunu,
Că te duce și te aduce“

* * *
Să fii gazdă sănătósă
Să plătesci colinda noastră,
C'unu colac și c'unu cărnaț
Și c'unu pahar de vinu ars.

IV.
La trupina mărului,
Hoi Lină Lină!****)
Serisă i mēsa Domnului.
Dăr la mēsa cine șede?
Șede Domnul Dumneșeu
Cu toți sfinții mprejurul sēu.
Da la masă ce-și făcea?
Iși cânta și-și veselea,
Di de veră până'n sēră.
Când își era de cu sēră
Se luară, se duseră,
Cu trei cai împromponați,
Cu prompōne de mētasă
Sē-i vedă sfinții d'acasă.

* * *

Gazdă, să fii sănătósă,
Să plătesci corinda nōstă.

V.
Pe fețele munților,
Corindă-mi Dōmne****)
Sus e calea zorilor,
Da nu-i calea zorilor,
Ci-i o dalbă mănăstire
Pe nouă stēlpuți de cēră
Și pe nouă de tāmăiă.
Naltă-i naltă din picioare
De chietori cu cântători
Și din praguri i cu glasuri,
Dăr într'ēnsa cine șede?
Că imi șede Maica Sântă
Cu Iuonū, sântulu Iuonū,
Da de lucru ce-și lucra?
— Iși cânta și-și veselea,
Di de veră până'n sēră.
Când își era de cu sēră
Maică sfântă și cuventa
„En iesi, Iuonū, că'nafară,
Și vedī Iuonū ce-i vedē“.
Stântulu Iuonū se sălta
Maicii sfințe-i cuvēnta:
„Dalelele ce vēquiu,
Da-unu chiar galbenu lucēfērū
Suindu-se, nālțându-se,
Josu în sclavă lāsându-se

Peste văi p'unde trecea
Mare văi arăduia,
Peste câmpii ce-și trecea
Măndre câmpii inverđia,
Peste grăuri, ce-și trecea,
Măndru grău ni-se cocea.
Stă la pōrtă și grăiesce:
„Deschide, maică pōrta“.
Maica deschide pōrta,
Măna'n sinu își arunca.
De-o corindă ni-și afla
Fiul sântu veselū sălta,
Din mijlocul raiului
De-a drēpta Tatălui.

* * *
Să fii gazdă sănătósă
S'ajungī Crăciunul voiosu.
Audițe în Betfia, de Kevary.

EMILIA.
Eram în anul penultim al studiilor mele, când, venind în vacanțe acasă, găsiu pe maica-mea bolnavă de mai multu timp, zăcēndu în pat, și singură. Tatăl și fratele meu mai mare, George, și femeia lui, erau la lucru în țarină, căci era vremea secerișului și părinții mei, ca omeni săraci, nu-și puteau năimi lu-

crători, și trebuiau singuri să-și secere holdișora, câtă o aveau. Ei lāsară decī apă și hrană lângă patul bolnavei și se duseră la lucru, rugându pe o vecină să fie bună și să mai viă peste di, să caute de ea.

Serutându eu mâna mamei, ea biata cu lacrimi în ochi, mă primi, fără a se pute ridica în pat; ără pe mine mă umplu jale și adēncă compătimire, vēdēndu-mi maica într'asa o stare.... Mă puseu la picioarele ei și privind la ea și ntrēbāndu-o, ce are, ce o dōre, și nu-i trebuiesc ceva, ea imi dișe: „nimica, dragul meu, altă nu-mi trebuiesc, decātu apă prospētă, că tare mi-e sete.“ Ea biata avea idropicā și-i era umflatu totu trupul.

Aduseu apă, și mama beu cu mare poftă. Mai întrebāndu-mē dēnsa unele și altele, în fine imi dișe: „Dōmne, Dōmne, de multu mai șești tu dragul meu prin cele școli, când le-i mai sfârși odată; eu pe semne nu-oi mai ajunge să te vedū.“ Aici își șterse cu mēneca cămășii lacrimile. „Mai am mamă de ce lunī, și apoi, cu ajutorul lui Dumneșeu, sfērșesc: atuncia vinū și ședū pe lângă d-ta.“ — „O, fētul meu, până atunci

ca escelentă artistă. Despre dibăcia ei în predare, vioiciunea, energia, și tehnica ei rară amă mai amintită de altădată. Astăzi vom spune numai că piețele, executate de tinera artistă cu această ocaziune: „Concertul“ de Paganini în D-dur și Fantasia „Faust de Wieniawsky au fost frenetic aplaudate, artista a fost de repește-ori chemată afară de public.

**

Trupele bosniace în Ungaria. Guvernul austriac a prezentat în parlamentul un proiect de lege, prin care se autorizează intrarea în Ungaria a trupelor din Bosnia și Herțegovina, pentru instrucțiune, rămânându-se a se obține consimțământul guvernului unghuresc.

**

Vocea lui Kossuth. Un antreprenor din Clușiu face în timpul de față treburi bune cu un fonograf, care reproduce câteva cuvinte rostite de Kossuth. Acest fonograf este instalat în hotelul „Elisabeta“ de acolo.

**

Spital pentru ofticoși. Din Toulon (Franța) se scrie următoarele: Clima în Berlin nefiind în acest anotimp favorabilă tratamentului contra ofticeii, doctorul Koch a cerut amănunte de la municipalitatea orașului nostru, pentru instalarea unui spital în jurul Toulonului. În urma acestei cereri, primăria din Toulon, se dăce, că a decis de a oferi învățatului doctor un mare stabiliment în Hyères, pentru căutarea bolnavilor.

**

Bistritzer Zeitung este numele unei noi săptămânale, ce va apărea în Bistrița în începutul anului 1891. Editor și redactor responsabil va fi D-lul I. W. Litschel, er proprietar D-lul Frideric Kramer. Din prospectul acestei foi se vede, că scopul ei va fi apărarea intereselor poporului săsesc; er ca programul politic va adopta condițiile stipulate în pactul de la 1867 și 1868, precum și programa poporului săsesc, stabilită în Sachsentagul din Sibiu la 17 Iunie 1890. — Acestă foie va avea și un supliment ilustrat.

**

Liferări pentru armata teritorială r. ung. Ministrul de honveți a ficat dă de 22 Decembrie a. c. pentru pertractarea ofertelor ce vor încurge relativ la darea în antreprisă a obiectelor de pielărie (incălțăminte, curele etc.) trebuincioase în anii 1891—1895.

Trebuința normală pe fie-care an se pôte evalua cu 300.000fl. Oferte se primesc numai pentru întreaga liferațiune dela antreprenori cu domiciliu în statul ung. de a căror meserie se ține această

ramură de industrie; seu dela reprezentanți centrali ai consorțielor formate, dintre mai mulți meseriași indigeni. Acela, asupra căruia va rămânea liferațiunea este îndatorat a înființa un stabiliment central în Budapesta. Cauțiunea, se cere a fi de 200.000 fl., er vadiul de 30.000 fl.

Publicațiunea referitoare, precum și celelalte condițiuni se pôte vedea la camera de comerț și de industrie din Brașov.

Tocmai la încheierea foi primim dela Peșta scirea durerosă despre încetarea din viață a mult meritatului bărbat al națiunii noastre

Antoni Mocsonyi de Foen,

veteranul senior al ilustrei familiei Mocsonyi.

Rolul important ce l'a avut răposatul, mai ales în anii 1860—1867 în luptele pentru apărarea drepturilor poporului român nu este încă în viața memorie.

Cu cea mai adencă măhnire adresăm familiei sale mult tristate cele mai sincere condolențe!

La jubileul Metropolitului Vancea.

Mercuri, în 3 Decembrie n. c., s'a serbat jubileul de 25 de ani al sfințirii ca Episcop al Escelenței Sale Părintelui Metropolit dela Blașiu, Dr. Ioan Vancea de Buteasa.

Scim, că Escelența Sa n'a voit să se serbeze acest jubileu prin sgomot și pompă lumescă, ci memoria acestei zile a lăsat să se eternizeze prin întemeierea din contribuiri a unui fond, din care să se înființeze un internat de fete în Blașiu. Astfeliu serbarea jubileului Inaltului Prelat s'a mărginit mai ales în înălțarea de rugăciuni prin bisericile din întreaga provincie sa metropolitană.

Din incidentul acestui jubileu, „Foia bisericească și scolică“ din Blașiu publică următoarea biografie a Escelenței Sale, pe care o reproducem în estras:

Metropolitul Vancea s'a născut la 18 Mai 1820 în comuna curat românescă Vașad din comitatul Bihorului.

Familia nobilă Vancea își trage originea din Buteasa, în ținutul Chiorului, unde se crede cu totă hotărârea, că în timpul vechi s'ar fi așezat un ram al acestei familii din comuna Văncescl în Maramureș.

Anii primii ai vieții i petrecu actualul Metropolit sub grija și creșterea tatălui său George Vancea și a mamei sale Floriana Nistor, care a fost o femeie forte nobilă în simțăminte, cu frica lui Dumnezeu și cu învățată iubire față cu fiii săi. Ea a fost născută la 1792 și a răposat la 1872 în Blașiu, unde însoți pe fiul său, petrecându împreună cu el până în césul morții sale.

Doi ani Metropolitul de ași a umblat la școlă în satul său Vașad; în 1831 a fost trimis la școlile normale gr. cat. din Oradea mare, unde erăși a învățat doi ani, — er sub episcopul Samuil Vulcan a fost primit în seminarul tinerimii române gr. cat. din Oradea ca alumn în fundațiunea episcopului Darabant, unde deja în anul primă a rămas orfan de iubitul său tată. Studiile gimnasiale și cursul filosofic le a absolvat în 1841 cu succes mai bun și cu purtare mai frumoasă ca toți ceilalți elevi ai seminarului din Oradea și de aceea consistorul gr. cat. de acolo încă în același an l'a trimis la Viena în seminarul numit Stat-Convict, er mai târziu în cel Barbareum, unde a ascultat studiile teologice la Universitatea din Viena. Intre conșcolarii săi a fost totdeauna cel dinteu.

După absolvarea cursului teologic și depunerea rigorosului prim studiu biblic și limba greacă, și din limbile semitice, Metropolitul se reintorse în 1845 în diecesa Orăzii mari, unde la 10 August 1845, cu ocaziune sfințirii bisericii din Vașad, fu chirotonit ca preot celibat și apoi fu aplicat în cancelaria diecesană ca actuar și protocolist până în 19 Noembrie 1845, când fu numit capelan în Macovia lângă parochia și vice-protopopul gr. cat. Ignat Balcu de Bistra. În 7 Decembrie a aceluiași an însă, Episcopul Erdelyi îl rechemă din Macovia și-l trimise din nou la Viena în institutul numit „la Sântul Augustin“, ca să depună doctoratul în teologie. În Viena petrecu din 2 Ianuarie 1846 până în 31 Iulie 1848, când se reintorse din Viena ca doctor în teologie. Din August 1848 până în Iunie 1849 funcționă în Oradea ca activar, protocolist și vice-notar consistorial, cum și ca profesor preparandial și apoi fu numit secretar episcopesc.

În 1855 actualul Metropolit fu numit canonic în capitulul gr. cat. din

Oradea-mare, unde a funcționat ca secretar și canonic a latere, ca director al cancelariei diecesane și ca inspector școlastic diecesan.

După mórtea primului Episcop al Gherlei, Ioan Alexi, Escelența Sa fu numit în 4 Iulie 1865 Episcop al diecesei Gherlei, er în 3 Decembrie a aceluiași an, la srbătorea „Intrării în biserică“, adevă înainte de acesta cu 25 de ani, a fost sântit ca Episcop în biserica catedrală din Oradea mare prin Episcopul de acolo Iosif Papp Szilágyi.

În 28 Ianuarie 1866 Escelența Sa ocupă scaunul episcopesc din Gherla, conducându această tinera diecesă timp de trei ani și trei luni.

Ca episcop al diecesei Gherlei, mai înteu de tôte continuă visitațiunile canonice începute de antecesorul său, cercetându în an. 1866 și 1867 ținutul Năsudului, Becleanului, Deșului și Gherlei, informându-se despre starea credincioșilor, bisericilor și școlilor sale.

„Numai din arhivul diecesei Gherlei se vor pôte scoate la lumină tôte faptele, cari a se arete activitatea dezvoltată de acest arhieru pentru înflorirea și înaintarea acelei diecese. Aici observăm pe scurt, că diecesa de Gherla n'avea tipografie, și el a înființat-o. Existența Seminarului diecesan nu era asigurată, și el a asigurat-o, mijlocind din fondul religios o subvențiune anuală de 14,180 fl. Parochiele din părțile adecese se aflau într-o stare precară: el le-a esoperat o dotațiune anuală de 10,000 fl., din fondul religios ungar. Comuna bisericească ca atare, unde reșede Episcopul, afară de școlă elementară populară, era lipsită de ori ce institut de învățământ, și el a pus basa la înființarea unei școle române centrale din Gherla, esoperându pentru ea nisce obligațiuni de ale împrumutului național în valoare de 20,000 fl. Esoperă o subvențiune de 1000 fl. pentru școlă română gr. cat. din Lăpușul unghuresc. Mijloci din fondul religios suma de 17,224 fl. pentru edificarea bisericii din Șimleul Silvaniei, la carea mai târziu se adăuse tot de acolo suma de circa 2000 fl. Tot din acel fond esoperă un salariu pentru capelanul din Șimleu, și un adaus de 105 fl. pe an la salariul vicarului din Selagiu. A făcut pașii de lipsă pentru sistemizarea unui post de spiritual greco-catolic la rectoriul din Gherla, și i mijloci din cassa statului o dotațiune anuală de 920 fl. Se îngrijă, ca din banii școlii centrale din Gherla să se cumpere pentru acea școlă o casă cu 4500 fl. și o grădină frumoasă cu 2300 fl. A mijlocit în-

eu n-oiu mai fi pe lume că tare-să slabă,“ dse mama.

Tăcu puțin, respirându greu și apoi dse eră: „Și ce-i face apoi, decă-i sfârși școlile; cred-că te-i însura.“ — „Apoi așa gândesc“ răspunse eu cu ochii cam plecați. „Însura — însura“ dse mama cu un glas slab și-n pause și-apoi tot așa continuă: „O, Dómne, dragul meu, nu știu, cum ști și cum gândiți voi, cei învățați despre însuraciune; dera eu, — o femeie próstă, gândesc și dicu, că cu însuratul și măriatul își câștigă bărbatul și femeia ori raiul, ori iadul.“ — Tăcu și aici puțin, privi la mine și apoi continuă mai departe: „Și pôte acum și ai o fată, ce ți-ai ales-o?“

Par-că nu sciam ce să-i răspund, căci da: aveam cunoștință cu câteva copile și încă frumoșele și de nemi și cu stare. Dera dseiu „ba nu, nu-m-am ales încă, însă plină lumea de fete, dora —“ — „Știu, mă întrerupe mama, „că dora ți-i și găsi una. Însă nu știu, cum i-i între domni. — Intre noi țărani, încă-i plină lumea de fete și totuși când se însoră un fecior, cam rară auși, că-a nimerit-o ori el, ori

fata“

Mai ceru mama apă, în care timp eu gândeam, că pare-mi-se, că și între domni va cam fi tot așa, și-apoi după ce bău mama apă, continuă rar și încet: „De se nimeresc însurații, ca să se înțelegă, să se asculte la cuvânt, tôte atunci plac, tôte-să ușore — în casă: și atunci în casă este — raiul. Ai în casă raiul; atunci tôte-ți plac, tôte-să ușore și — afară de casă; căci cu inimă bună ieși din casa ta, cu inimă bună tôte le faci și gândind la raiul din casa ta, nu te lasă să mai cauți alte drumuri și cu inimă bună te tragi la casa ta.

Tăcu mama erăși, și apoi urmă cu o simțire luminată: „Inimă bună — inimă bună! — știu eu, cum — i-așu dse? — isă numai o țărancă. — Inimă bună, știu, că cum-i ea, așa le și face tôte, așa le primesce tôte: ea — rabdă (aici mama își forță glasul și dse) și unde rabdă unul altuia, bărbatul femeii și femeia bărbatului, raiul nu încap: — acolo, dragul meu e—raiu.“

Ascultam și cu urechia și cu inima ce spunea buna mea maică și vedându, că ce vrea să dca ea prin inimă bună,

răbdare și raiul e acela, ce noi cărturarilor dicem — *amor conjugali*, pe nevruțe, copilele, ce le cunoșeam, mi-le aduseiu pe rând înainte ochilor minții mele, mă întrebam: „ore cu ceea, ori cu ceea, ori cu a treia — așa ar fi?“

Mama continuă: „Dómne, dragul meu, ai umblat și ai năcăjit atăția ani pi'n școl, pi'n străini: se mai năcăjesc și — însurat, să te încarci de păcate cu o soție afurisită, ce ți-a fi din lumea asta, și ce ți-a fi și din cealaltă, decă te-i duce din acesta încărcat de păcate?“

Mă cuprinseseră nisce gânduri, căci la aceste vorbe ale mamei, mi-a stat gândul în loc.

„Dómne, dragul meu“, continuă mama erăși, în pause și totu cu simțire, „Dómne, dragul meu, de ai da tu de-o fată, cum are una aici în vecin domnului * Așa o fată, sufletu de îngert, bună și nu fudulă, par-că nu-i de domn, da-i de un creștin de-ai noștri cinstiți, —!“ „Da de unde o sci d-ta mămuță?“ întrebai eu iute. „Ascultă, de ți-așu pôte numai spune: A fost ea de două, de trei-ori cu măcinșul aici la móră (móra era aprópe de casa

noștră) era încă o soră cu ea; veniră cu căruța și tot-deuna veni ea la mine, aușind că-să bolnavă și fără de a mă cunoșce, mă întrebă de bóla mea, și de nu mi trebuie ceva, să-mi facă, ori să-mi trimetă. Imi aducea apă, imi făcea focu, mulgea vășora, auși? — apoi imi ferbea lapte. — Dómne, Dómne și totu vorbe bune-mi da și mă mângăia, de-mi părea, că se duce bóla dela mine: Of, of, ce sufletu de — *domnigóra*, și eu o biată — țărancă!“ — „M'oiu duce mămuță să-i mulțamesc pentru acea atăta bunătate, ce a arătat ea cătră d-ta, să mă duca?“ „Du-te, o du-te dragul meu și mulțamesce-i, mulțamesce-i și din partea mea, că eu de i-am și mulțamit, ce și cum i-am putut eu vorbi, ca o biată femeie, ce sunt; der nu-i destul!“

Eu, deși dintr'un sat vecin și forte aprópe de satul copilei, de maică-mea atătu de lăudate; petrecându din copilăria mea pi'n străini, și venind numai când și când în vacanțe, și aceea numai pe câte o di, două, acasă, ca să-mi vedă părinții, nu cunoșteam casa domnului și nief pe cineva de ai săi. Dera cele ce le auși din gura dulcii mele maici, imi intrară la inimă și afară de gândul, ca

ființarea unui postu ca capelanu în armata comună la regim. Nr. 63. Pentru fondul viduo-orfanalū diecesanū a esoperatū suma de 16,161 fl.

„La întrepunerea lui s'a obținutū încă unū alumnatū în Seminarulū teologicū din Viena pentru clericii din diecesa Gherlei.

„A organizatū Seminarulū teologicū diecesanū și l'a provădūtū cu statute.

„O diecesă s'eracă, precum suntū de comunū diecesele nōstre, numai așa pōte înflori, decă averile parohiale se administreză consciențios, și se întrebuinteză numai pentru promovarea culturii intelectuale și religio-morale a poporenilor din respectivele parohii. De acestū adevērū fiindū pētrunsū și zelosulū Episcopū, se îngrijū de redigerea unui statutū, după care se se administreză consciențios averile bisericesci și școlare din tōtā diecesa. Edā și primulū Șematismū alū clerului diecesanū, pentru ca în acestā carte și pe venitorū se se reprezinte incōna fidelā a diecesei sale.“

In an. 1867, Papa Piu IX conferi Escelenței Sale nu numai titulū de conte Romanū, ci și demnitatea de prelatū domesticū și asistentū la tronulū pontificalū.

In 7 Septemvre 1867, murindū Archiepiscopulū și Metropolitulū dela Blașiu, Alexandru Sterca Șuluțū, fū alesū în loculū lui, la 11 Augustū 1868 în biserica catedralā din Blașiu, Escelența Sa actualulū Metropolitū, dobēndindū 59 voturi, în timpū ce canoniculū Cipariu a dobēnditū numai 49, ēr canoniculū I. F. Negruțiu numai 36 voturi. Maiestatea Sa intārū alegerea noului Metropolitū prin diploma dela 21 Noemvre 1868, ēr Pontificele prin bula de d-to 21 Decemvre 1868. Instalarea se făcū în 11 Aprilie 1869, în care anū Maiestatea Sa ilū numi și consilierū intimū de statū.

Ca Metropolitū alū Blașiolui, mai intēiu întreprinse visitațiuni canonice în 3 ani după oltā, anume în 1869, 1870 și 1871, și apoi în 1874 și 1876. In 20-22 Octomvre 1869 ținū sinodū archidiecesanū, în care între altele se prelucrā și o lege electoralā provisorīa pentru congresulū provinciei metropolitane gr. cat. romāne de Alba-Iulia.

In 9 Noemvre 1869, însoțitū de secretarulū sēu Dr. Victorū Mihalyi, actualulū Episcopū alū Lugoșului, se duse la Roma pentru a lua parte la Consiliulū Vaticanū, petrecēndū acolo din 22 Noemvre 1869 până în 30 Iunie 1870. Cu asta ocaziune Escelența Sa s'a distinsū în modū estra-ordinarū prin vorbirile sale pline de erudițiune și prin lupta energicā, ce a purtat'o pentru independența bisericii gr. cat. și în specialū pentru independența provinciei

sale metropolitane față cu biserica de ritulū latinū, storcēndū aplausele și admiratiunea tuturorū membrilorū Conciliului.

Cu acestā ocaziune Escelența Sa — avēndū lângă sine ca ajutătorū pe Ioanū Szabó, atuncī canonicū în Oradea, ēr acum Episcopū în Gherla, și pe secretarulū sēu Victorū Mihalyi, acum Episcopū în Lugoșū — la invitarea, ce'i s'a făcutū, a celebratū s. liturgiā în prezența Părinților Conciliului Vaticanū. După terminarea celebrārei s. liturgii, Escelența sa Metropolitulū în trecerea Sa prin biserica fū salutatū din partea unui Episcopū din Ungaria cu unū „sē trāiēscā“, rostitū în limba romānā. Cu acestā ocaziune pentru intēia orā au rēsultatū accentele limbei romānesci înainte reprezentanților din lumea intrēgā.

Sub durata Consiliului Vaticanū Escelența Sa a depusū în mânăle Sântiei Sale Papa Piu alū IX unū memorandū importantū despre biserica unitā. . .

Pe cāt timpū a fostū escelența Sa în Roma. a lucratū din tōte puterile, ca parohia romānā gr. cat. din Sighetulū Marmăției se se scōtā de sub jurisdicțiunea Episcopului rutēnū din Muncaciū și se se trecā sub jurisdicțiunea Episcopului romānū de Gherla ceea ce a și avutū rezultatū favorabilū.

Pe cānd era în Roma a primitū Escelența Sa scrisōrea Consistorului metropolitānū de d-to 16 Aprilie 1870 Nr. 842/451 prin care'i se făcea cunoscutū, cā Ministrulū de culte și instrucțiune publicā a rēsponsū negativū la cererea, ce'i se așternuse, cā se concēdā ținerea unui congresū bisericescū alū provinciei gr. cat. de Alba-Iulia. In urma acestei încunosciințārī, Escelența sa a rugatū din nou pe Ministrulū de culte și instrucțiune publicā, cā în interesulū înfloririi bisericii gr. cat se concēdā adunarea Congresului Provinciei metropolitane gr. cat. de Alba Iulia. Causa acestā apoi a ajunsū până în cabinetulū Majestății S. le.

In 1873 Escelența Sa a convocatū unū congresū archidiecesanū compusū din preoți și mireni. In ședințele acestuia ținute din 1-4 Iunie 1883 s'au adusū decisiuni salutare cu privire la organizarea și regularea școlēlorū nōstre poporale din intrēga archidiecesā. Inițiativei acestui Congresū este a se mulțami și înființarea fondului școlasticū archidiecesanū, în care Escelența Sa Metropolitulū a vērșatū unū capitalū de 6000 fl. La acestū capitalū adăugēndū-se sumele oferite de alți bărbați iubitori de cultura poporului nostru, și taxele încurse după cununiā, astāfī acelu fondū este în stare a subvenționa mai multe

școlē gr. cat. espuse pericolului, și numărā unū capitalū de preste 24,000 fl. v. a. In anulū 1875 a convocatū alū doilea congresū compusū din preoți și mireni, care s'a ocupatū mai vērșosū cu cestiunea dotārei parochielorū. Acestū congresū s'a ținutū din 16-21 Iunie 1875 și a pregătītū și unū statutū pentru regularea și dotarea beneficielorū archidiecesane. In anulū 1880 s'a făcutū o nouā împărțire a protopopiatelorū din Archidiecesā, pentru cā acestea se se pōtā administra mai ușorū și mai cu succesū. In 1882 a convocatū alū 2-lea, ēr în 1889 alū treilea sinodū archidiecesanū, în ajunulū căruia Escelența Sa prin unū darū de 5000 fl. a pusū basā la întemeierea unui fondū pentru pensionarea preoților.

Ce privesce școlēle din Blașiu, „Fōia bis. școl.“ scrie următoarele:

„Escelența Sa Metropolitulū nostru pentru perfecționarea acestorū școlē a sacrificatū cea mai mare parte din puterile sale spirituale și materiale. Astfelū în anulū 1879 a lārgitū sistemulū de invēțāmētū în Seminarulū nostru archidiecesanū, adăugēndū la studiile teoretice de mai înainte și următoarele obiecte de invēțāmētū: Ritulū orientālū, cantulū și tipiculū bisericescū, apoi dreptulū civilū, economia ruralā și medicina pastoralā, voinđū pe calea acestā a forma nice preoți, cari nu numai în lipsele spirituale, ci și în cele materiale se pōtā fi folositoriū poporului nostru. In anulū 1889 a dispusū se se mai propunā teologilorū și filosofiei creștinā, liturgica și oratoria sacrā, pentru ca clericii se se inestreze cu totū aparatulū sciēntificū de lipsā în țilele nōstre. La tōte studiile a aplicatū bărbați de specialitate, ēr la studiile strictū teologice numai doctori în ss. teologiā; și fiindcā la Siminariulū nostru înainte de venirea Escelenței Sale se simțea lipsā fōrte mara de manuale, a îmbārbatatū, a ajutatū cu consiliulū, și chiar și cu mijloce materiale pe mai mulți profesori, ca se prelucere manuale corēspondētore, cari se suplinēsca manualēle scrise în limbi străine și manuscrisele defectuōse și păgubitoare progresului sciēntificū. Pentru binele materialū și înaintarea religio-moralā a clerului tinerū, adecā a clericilorū, a făcutū totū ce pōte face unū Archiereu bunū și unū părinte adevērātū. Anume în anulū 1885 a dispusū, ca pe spesele fondului seminariālū și a tipografiei seminariāle se se ridice în partea de cātrā piață o aripā nouā la edificiulū seminariālū cu unū capitalū de circa 18.000 fl., pentru ca pe calea acestā clericii sēși capete o locuință mai comōdā. Nu trece mai nicī o țī de sērbătoare ori de Duminecā, în care Escelența Sa se nu cerceteze pe clericii spre a le

asculta conțiunile și a-i îndemna pārintesce, se și cultive mīntea și nobiliteze inima și se și însușēsca tōte virtuțile de lipsā la unū preotū. La esamenēle lorū totdeuna ia parte și-i esaminēzā elū însuși spre a se convinge în persōnā despre progresulū, ce unulū fiā-care l'a făcutū în studii.

„Nu mai puținū însă s'a interesatū de prosperarea gimnasiului. Aici amintimū, cā profesorii la venirea Escelenței sale în Blașiu avea numai 500 fl. salarū ēr acum profesorii ordinari au salarū, de 700, 800, și 900 fl., și pe lângā acea cei căsătoriti capētā și relutū de quartirū. Mai mulți însă dintre profesori — decā computāmū și venitele accidentale, ce li-s'au asecuratū — au unū salarū, care trece peste 1000 fl. v. a. S'a îngrijatū mai departe, ca profesorii cei mai noi toți se fiā censurați la vre-o universitate din patriā și spre scopulū acesta pe unii i-a ajutatū și din casseta sa privatā. Multe din manualele edate pentru școlē de profesori, le-a revēdūtū elū însuși și pe mulți autori i-a remuneratū și din casseta sa privatā. Profesorilorū căsătoriti le-a făcutū tōte inlesuirile posibile pentru subsistiință, ajutāndū-i cu imprumuturi ușore din fondurile nōstre, ca se și pōtā cumpēra sēu edifica case, așa încātū dintre profesorii căsătoriti dela tōte școlēle din Blașiu numai vre-o trei — și și aceștia dintre cei mai tineri — suntū fără de case proprie. Pentru ca profesura se nu mai fiā o carierā, de care cineva se dorēsca a se scāpa după unū anū doi de serviciū, a întemeiatū Fondulū pentru pensionarea profesorilorū și a soțelorū lorū, la care Escelența Sa a contribuitū în an. 1889 suma de 3000 fl. Acestū fondū cresce totū mai tare cu cuotele solvite de profesori și cu ajutōrele prestate de fondurile de instrucțiune. A învinsū Esc. Sa chiar și cu jertfe materiale tōte piedecile ce le întimpinā la provederea institutelorū cu mijlocele de invēțāmētū. Așa din casseta sa privatā a datū în anulū 1889 unū ajutorū de 2000 fl. pentru procurarea aparatelorū de gimnasticā și de fisicā, pentru înavuțirea mușeului naturalū și filologicū și pentru deschiderea a două sale nouē în edificiulū gimnasialū.

„In anulū trecutū s'a edificatū și o salā pompōsā de gimnasticā în partea de cātrā biserica parochialā cu unū capitalū de 10,000 fl. vērșatū din fondulū basilitanū. Peste totū nu s'a retrasū nicī dela cele mai mari sacrificii atātū din partea s'a cātū și din partea fondurilor archidiecesane, pentru-ca institutēle nōstre de invēțāmētū se stēe atātū în privința mijlocelorū de invēțāmētū, cātū și a puterilorū didactice la celū mai înalt

sē mă ducū sē i mulțāmescū fetei celei atātū de demne, pentru sufletulū ei celū bunū și purtarea ei cātrā maică-mea, par-cā mă cuprinse și unū dorū sē-o vēdū și sē o cunoscū.

Venirā intru aceste și tatālū meu și cumnatā-mea dela cāmpū, auđindū ei din ōmeni, cā am venitū acasă.

Era pe la trei după amēdū. Puseiu pe mine hainele cele mai bune și mă pornii spre, cum așa țice: spre — „ingerulū de pazā“ în ōre grele ale maicei mele. — Eșitū din satū și trecēndū prin țarina, ce desparte satulū nostru de cela alū domnului *; mă apropiasemū de o holdā, cāci mergeamū pe josū. Deodatā audū de dincolo de holdā cāntāndū și încă în glasū nu unulū, ci mai multe, erau glasuri femeesci. Mergū ascultāndū cu plăcere sonurile arginții ale cāntārīi și ajungēndū în pravițulū celeilalte părți de holdā, vēdū trei fete, imbrācate în portū cam ca de orașū, cu pālării de paie cu streșini late în capū, cā secerā și secerāndū, cāntā și cum mi-se părea, unū cāntecū cātrā steluța de sērā, ce-lū sociamū și eu. — Dēnselē nu mă vedeau. „Bunū lucru, domnișōrelorū!“ țiseiu eu. — Surprinse ele își ridicārā capetele

privindū spre mine și apoi, ērāși le lāsārā în josū, țicēndū-mi unū: „Mulțāmimū frumosū!“ . . . Și gāndeamū și nu gāndeamū, cā acele trei fete vorū fi surorile, dintre cari una e acelu „sufletū de āngerū“ ce cānta cu atāta noblețā de inimā de mama mea. Ce se facū, se trecū mai departe — mi-se bătea inima; — se stau? — ca orāșanū cugetāndū, par-cā nu-mi venea, s'or genā domn'șōrele de mine, socotii eu. Dēr vēđāndū, cā fetele, nu numai cā nu mai cāntau, ci cā secerau mai departe, spunēndū-și ceva pe incetulū; steteiu locului și țiseiu; „N'am și eu o secere; primi-ma-țī și pe mine în clacā?“ — „De ce nu? — bucurōsū!“ . . . Și din vorbā în vorbā, mai șagā, mai adinsū, în sfērșitū mă numii, cine-sū, — Atuncea fata cea de stăturā mai inaltā, stete cu secerā slobozitā în josū și se uitā la mine: celelalte — urmārā, și una, cum se părea, cea mai mare, țise intinđēndū vocea: „D-ta — esci?“ — Și-apoi uitāndū-se tustrele, ca întrebāndū una la alta; adause totū aceea după părerea mea cea mai mare: „și-ncātrāu țī-e, mă rogū, calea?“ — Da seiu eu? — adecā“ rēsponseiu eu „m'asū duce pān' la domnulū * și nu seiu cārā-

rea de-adreptulū.“ — „Țī-om arāta o noi.“ Fetele își șoptirā ceva pe-ncetulū. „Ah, ce fericitū așū fi“ țiseiu eu „trei grații sē-mi arate drumulū.“ — „Așa — grații? dērā — ele sē-țī și arete, cā acele nu suutemū noi“, rēsponse una și apoi chicotindū cam incetulū, își dederā capetele la unū locū.

„Fiā“ continuaiu eu „modestia împodobesce pe ori ce omū, dēr pe copile le face și mai amabile, și mai frumōse. Inse a arāta unui străinū drumulū este o faptā de iubire creștinēsca, și acestā este mai pe susū și de — grațiile mitologice“. Copilele mai vorbira ceva în tainā, aruncāndū cāte o privire și spre mine. „Ah“, țiseiu eu „dēr mai bine voiu orbeca eu singurū cum voiu putē; cāci nu potū sē vē stingherescū pe d-vōstrū domnișōrelorū dela lucru“, — și făcēndū-mē cā plecū mai departe, vēdū, cā cea „mai inaltā“, după-ce vorbi cu celelalte două, vine după mine țicēndū, „țī-oiu arātā eu cārarea prin cāmpū“ și așīși și porni, venindū în urmā-i și celelalte două . . . Imi arātā cārarea, merserāmū ambii unulū lângā altulū, vorbindū, mă uitāiu cānd și cānd în fața cālāuzei mele; era frumōsā și

atrāgātōre . . . inse ce fū și mai multū aflāiu, cā cele două fete, ce ne urmāriau din dērētū, isū fetele acelu domnū * din * și apropiindū-se apoi și de casa acelu domnū aflāiu, cā drāgālașa mea cālāuzā e a treia fiicā a lui și în fine, la stārūtōrele mele întrebārī despre amabila Samaritanā a mamei mele, din roșirea ce-i aprinse tōtā fața, deocādatā am presupusū, și mai pe urmă am și aflātū, cā drāgālașa și frumōsa mea „Cicerōnā“ e iusași ea Samaritana, cea cu inimā atātū de nobilā, a maicei mele . . .

Dumneđeu se îndurā. Unū anū după aceea merserāmū — totū amēndoiu la Cununiā, la biserica ce o făcū Dragoșū Vodā pe pāmēntulū Moldovei, în care biserica, elū intāiulū Principe și întemeiātorulū Moldovei este și îngropatū și cāpētaiu intru adevērū, cum țise maică-mea unū sufletū de āngerū ca soția, în — Emilia, — pe care ierte-o Dumneđeu! cā s'a dusū din lumea a-cēsta acum patrușōrețe ani.

Frātūțū, în Noemvre 1890.
Iraclie Porumbescu,
Exarchū și Parochū.

nivelu. Insa opera cea mai mare pentru educatiunea si instructiunea tinerimei din Blasiu este Seminarul studenților gimnasiali, care se ridică măiestros în partea de câtră răsăritu-medă-nopte a pieței Blasiului în legătură cu aripa cea nouă a Seminarului teologic, purtându în fruntea sa inscripțiunea „Ioannes Vances Metropolitae scientiis et pietati juvenutis rom. gr. cat.“ Acestu Seminaru s'a ridicat și deschis în 1884 pe spesele proprii ale Escelenței Sale costându la 36,000 fl. . . .

Totu așa de tare i-a zăcutu la inima Escelenței Sale și instructiunea populară. Dovada despre acestă este *preparandiua din Blasiu*, pe care la an. 1880 a reorganizat'o, ridicându-o dela două la trei cursuri și provădându-o cu trei profesori de specialitate, dintre cari doi își făcuseră studiile pedagogice în Praga. Și fiind-că și preparandiua și școlile normale din Blasiu erau lipsite de unu localu acomodat, în anul 1876 a dispus să se ridice unu edificiu frumosu cu etagiu, în care și elevii preparandiali și școlarii din norme au sale spațiose și sănătoșe. La ridicarea acestui edificiu, care se estinde în partea de câtră medă-qi dela gimnasiu, Escelența Sa a contribuit din cassetă sa privată 10,000 fl. v. a. er fondulu basilitanu circa 7000 fl. Dovada despre zelulu Escelenței Sale pentru promovarea instructiunii populare este mai departe *școlu cea nouă de fetițe situatâ în pița Blasiului vis-a-vis de biserica catedrală*. Acestu edificiu provădutu cu trei sale de propunere, cu două chilii de locuință pentru o învățătoare și pentru cancelaria și cu bucătăria și curte, este ridicat în mare parte pe spesele Escelenței Sale, care înainte de tôte a depus unu capitalu de 2000 fl., din a cărni interese 100 fl. să se dea în totu anul Capitulu Bobianu ca desdau-nare pentru locul s'eu, pe care este edificatâ școlă, er 20 fl. să se întrebuințeze pentru acoperirea speseloru împreunate cu spitalulu studenților instalat în edificiulu celu vechiu alu școliei de fetițe. Afară de aceea la suma de 3000 fl. conferitâ de Fondulu Simuianu pentru ridicarea școliei celei noue de fetițe Escelența Sa a adaus din cassetă sa privată 2700 fl. v. a. și totu densusu a solvitâ suma de circa 400 fl., cu care s'au procurat bance de sistem modern și alte recuise pentru acea școlă.

„Dér nu numai înflorirea instructiunii în școlile din Blasiu a fostu obiectulu de îngrijire a Escelenței Sale, ci acestu teren u cultivat densusu și în celelalte părți ale Archidiecesei sale. Abstragendu dela înființarea *Fondului scolasticu archidieceșan*, la care a contribuitâ suma de 6000 fl. și dela Funda-

țiunile întemeiate de densusu pentru dotarea docenților din Făgăraș și Aiud, trebe să observăm, că nu a întrelasatâ nici o ocaziune pentru a da unu avântu mai mare instructiunii populare; ceea ce se vede de acolo, că *sub păstorirea lui de aprôpe 22 ani s'au ridicat în Archidieceșă 253 edificii noue scolastice*, între cari 93 de materialu solidu adecă de petră seu cărămidă, și 160 de lemn, și s'au sistemisatâ școle în 167 comune, în cari mai înainte de 1869 s'au nu s'a ținutu școlă, seu aceea nu a fostu sistemisatâ cu salaru docentalu prescrișu de lege.

Escelența sa a stăruițu, ba a datu și ajutore însemnate, pentru-ca în archidieceșă să se ridice biserici noue, cari să înlocușcă bisericile desolate de mai nainte. Stăruițele aceste au avutu rezultatu îmbucurătoru, căci *dela 1869 s'au edificat în archidieceșă 82 biserici noue*, între cari 50 de materialu solidu și 32 de lemn. Mai asemenea progresu s'a făcutu și cu edificarea caseloru parohiale, căci și de aceste s'au ziditâ *din nou 139*, între cari 39 de materialu solidu și 100 de lemn.

Dintre binefacerile mai însemnate ale Escelenței Sale reasumăm: Pentru edificarea și arangiarea seminarului tinerimei gimnasiale gr. cat. din Blasiu 36,000 fl.; pentru edificarea institutului preparandiali și normalu 10,000 fl.; pentru fondulu preoților deficienți 5000 fl.; pentru fondulu de pensine alu profesorilor din Blasiu 3000 fl.; pentru fondulu școlasticu archidieceșan 6000 fl.; pentru edificarea școliei celei noue de fetițe cam 5100 fl.; cumpărarea domeniului dela Bethlen-Szt-Miklós, pe care l'a destinatâ ca fundațiune archidieceșană, l'a costat cu totulu 85,821 fl. 17 cr. La acestea se adaugă și alte multe binefaceri, așa că suma binefacerilor mai însemnate se ridică în banu la 184,367 fl. 17 cr., fără a socoti aci mai multe def. de mii, ce l'au costatâ mai multe îmbunătățiri în domeniulu metropolitanu, cum și alte nenumerate ajutore date pentru felurite scopuri filantropice.

„In fața unui astfelu de părinte — încheiă „Fôia bis. și școl.“ — nici noi nu putem rămânea nepăsători și reci, . . . ci vomu folosi cu însuflețire diua de 3 Decembre n. c., în care prea bunulu părinte implinesce 25 de ani dela consacrarea sa de Episcopu și vomu contribui cu obolulu nostru la înființarea internatulu de fetițe, care are să perpetueze memoria acelei qiile, dér mai virtosu ne vomu aduna în casa D-lui și acolo cu unu cugetu și cu o inimă vomu înalța rugăciuni ferbinți la tronulu Maiestății divine, cerendu dela părintele in-

durărilor ca pe jubilarulu nostru Archiereu să-lu țină și ocrotășcă în sănătate deplină.“

Ceva despre „Șeșetori.“

În serile lungi de iernă locul de petrecere alu tinerimei noastre dela sate ilu formeză „Șeșetori.“

Ceea ce este pentru orașeni *casina*, aceea este pentru tinerimea română dela sate *șeșetorea*, cu deosebire numai, că pe când orașeni caută a folosi timpul petrecutu în casină mai alesu prin cetirea de diare și alte ocupațiuni folosite pentru luminarea minții și dezvoltarea spiritulu, pe atunci șeșetorea este o societate de spirit, ce e dreptu, care în multe privințe ar pute ave cele mai binecuvântate urmări asupra tinerimei noastre; durere însă, că aceste societăți sunt lăsate înscirea Domnului, nimenea dintre fruntașii satulu nu se interesază de conducerea și buna loru rânduială și din asta causă nu este mirare, decât prin multe locuri, după cum se aude, șeșetori au degenerat forte multu; cu câtu mai multu a scădut prin anumite părți frica de Dumnezeu și evlavia creștinescă, cu atât și șeșetori au degenerat mai multu, așa că ele au început să fiă pentru tinerimea noastră unu locu de demoralizați, unde se întemplantă lucruri și se audu vorbe rușinoșe și necuviinșioșe.

Din astă causă prin unele locuri șeșetori s'au și opritu deja și peste totu qișu, ele au în timpul de astăzi forte mulți dușmani între ómenii fruntași, cari aru dori să se ștergă șeșetori, mai cu semă pentru-că la ele au început să umble prin unele sate chiar și copii mai tineri de 15 ani, și acolo în locu de a trage vre-unu folosu s'eu de a învăța ceva se strică și se demoralizează.

Decă așa stă lucrulu, noi încă suntem de părere, că ar fi neîncungiuratu de lipsă, ca fără întârziere să se facă pașii de lipsă pentru încungiurarea rului. Nu credem însă, că ar fi bine să se oprășcă ținerea „șeșetorilor“, de órece aceste sunt totu atâtea societăți naționale românesci, de care poporul nostru dela sate, care din firea sa este iubitoru de societate, are neapărată trebuință pentru a-și pute petrece mai alesu în serile cele lungi de iernă.

Decâtă ca să se oprășcă așa-

déră aceste societăți populare, noi credem că ar fi multu mai bine decât fruntașii poporulu nostru s'ar strădui, ca să reguleze aceste societăți, punendu-le întru tôte pe unu tărêmu socialu moralu și chiar culturalu.

Multu mai ușor este pentru noi mai alesu în timpul de astăzi a îmbunătăți și a regula o societate, ce o ai, decât a înființa alta nouă. Mai ușor ar fi pentru preoții și învățatorii noștri a face din șeșetori unu feliu de prelegeri de sêra, decât a șterge cu totulu aceste societăți pentru a înființa altele noue, sub numele de „prelegeri de sêra“, mai alesu pentru-că scim, câtu de greu este a desbêra pe poporul nostru de nisce obiceiuri vechi pentru a-lu introduce în altele noue.

Pentru-ce óre n'ar fi cu putință, ca cărturarii și fruntașii satulu să încerce a pune șeșetori tinerimei noastre dela sate pe tărêmulu, pe care se află casele orașenilor, cari încă sunt unu feliu de șeșetori? Decă ei s'ar interesa, ca șeșetori să se țină la case cinstite, în localități bune, sănătoșe, luminoșe și bine încălșite; decât preotulu și episcopii bisericii aru ținé sub controlu și s'ar îngriji de păzirea strictă a moralității și bunei rândueli a acestor șeșetori; în fine decât învățatorulu și alți cărturari din sat ar introduce obiceiulu de a întreține tinerimea cu câte o istorioră frumoșă, pe care a cetit'o, de a-le da povește folosite, ori de a lăsa pe vre-unulu dintre tinerii eșii din școlă ca să cetășcă anumite scrieri populare plăcute și folosite:—în acestu casu șeșetori aru fi celu mai cinstit lucru, ar deveni adevărate serate literare și nimenea nu s'ar feri de a le cerceta. Ele ar fi pentru poporul nostru o școlă și încă mai școlă decât școlile. De aceea dîcem din nou, că noi n'am dori nici decum să se oprășcă șeșetori, dér dorim din tótă inima și cerem dela fruntașii noștri dela sate, ca să ia fără întârziere măsuri pentru a schimba rulu în bine, și din șeșetori, cari prin anumite locuri sunt astăzi atât de păcătoșe și desprețuite, să facu nisce societăți folosite pentru popor și plăcute înaintea lui Dumnezeu, precum se cuvine să fiă ori ce societate. x.

MILTONU *)

După M. Mason de I. P.

Nu voim să cităm aci decât numai o trăsură din copilăria marelui Miltonu, a acelu poetu atât de înaltu, care a fostu orb ca și Omeru, care a avutu atâta geniu cât și Dante, și care a murit fără să șoie, că patria sa ilu va înscrie într'o qi în numărulu bărbăților săi celoru mari. Căci, ca să nu ne desnădăduim nici-odată despre vitoru, trebe să ne aducem aminte, că autorulu „Paradisulu perdutu“ n'a fostu în ochii contimporaniloru săi decât unu poetu neînsemnat, și Englitera n'a îndrăsnit să privășcă divina poemă ca una din avuțiile sale naționale, decât mai mulți ani după mórtea lui Miltonu. Abia putem dice decât, până se afla

el în viață, a bine-voitu cineva să cetășcă câteva fragmente din „Paradisulu perdutu“, ba și aceia, care au avutu, precum se dicea, curajulu ca să trecă în fugă admirabilele versuri ale poetulu învățatoru de școlă, au hotărît, că opera era vrednică de celu mai mare dispreț. Pentru acestă, voi toți cari simțiți născându-se în voi nobila dorință de gloriă, voi cari vă cunoșceți destulu de bine puterile, vóstre ca să vă puteți dice: Voiu merge departe, nu vă opriti în drum pentru-că nimeni nu vine să vă dică, că calea ce urmați este frumoșă și și că pașiți pe densa cu demnitate. Mergeți, mergeți necontentiți și fără să vă descurăgiați nici-odată; decât aplaușele nu vă întemplantă astăzi, aduceți-vă aminte, că la unu véc și jumătate după mórte-i, Miltonu a dobândit statu.

Elu era atât de frumos și atât de înfrénat încâtu tovaroșii săi din colegiulu lui Christosu ilu porecleau frumoșă fecioră. Pêrul s'eu din fiă-care parte a frunții, cădea în bucle late și mergea filfăind pe umerii săi; ochii lui aveau cea mai mișcătoare expresiune de bunătate, și obrazulu s'eu, adesea galbenu, se colora, la cea mai mică laudă

ce putea să facă cineva pentru densusu, cu o roșetă modestă care-lu înfrumșeșea și mai multu.

Intr'o qi de veră, Miltonu, după o lungă preumblare, adormise sub unu arbore la marginea unui drum mare. Două dame, care treceau într'o trăsură, mișcate de frumșeșia junelui studentu, se opriră și se coboriră ca să-lu privășcă mai de aprôpe. Una din amândou, care putea să fiă abia de cincispre-dece ani, după o privire de unu minutu, care era mai multu o estasă, aselâ spuseră tovaroșii lui Miltonu, ce stau ascunși aprôpe de acolo, și care se uitau în taină la acea scenă mută, acea damă, spuseră ei, scóse unu creionu din buzunarulu ei, scrisse câte-va rânduri pe o fôia din suvenirulu ei, și rupendu dintr'ensulu, o strecură tremurându în mânilor lui Milton, apoi amândou străinele se urcară în trăsură și plecară. Deșteptat de preținii săi, Miltonu află îndată dela aceștia ceea ce se întemplantă. Frumosulu studentu din Colegiulu lui Christosu se grăbi să deschidă biletulu ce i-lu strecuraseră în mână, și ceti aceste rânduri scóse din poetulu Guarini:

„Frumoși ochi, stele muritoare, decât

inchiș de somnu, ați rănit inima mea deschis, care trebe să fiă puterea vóstră?“

Prietinii junelui somnuros glumiră multu cu densusu pentru acestă întemplantare; câtu despre el, rămase forte turburat. O cugetare ilu ocupa cu totulu, voind să afe pe frumoșă străină, care făcuse în favorulu lui o atât de lingușitoare aplicare a versurilor poetulu italianu. Multămire aceleia pe care nu era s'o cunoșcă niciodată, Miltonu studiă limba lui Tas și a lui Petrarca. Necontentu muncit de dorința ce avea ca să se apropie de acea femeie, părăsi Englitera, se duse la Genua, la Veneția, la Neapol; se familiarisă cu poeții ce se părea că-i iubese ea, se făcu poetu elu însuși, și pôte că la acestă întâlnire într'o qi de veră, sub unu arbore aprôpe de unu drum mare, Englitera este datore „Paradisulu perdutu.“

Gloriă necunosutei, care se folosi de somnul băiatulu, ca să-lu facă unu mare bărbat.

*) *John Miltonu*, mare poetu englesu, fu născutu la 9 Dec. 1608 în Londra. A studiat teologia în Cambridge. A călătorit prin Italia. La 1652 fu numit de Cromvell scriitoru secretu alu consiliulu de stat. La 1652 a orbit de amândoi ochii și după mórtea lui Cromvell a mai combătut pe regalisti. Elu răposă la 8 Nov. 1674. Cea mai principală operă a sa este „Paradisulu perdutu“ („The paradise lost“, Epoeia scrisă între 1655 - 1665.)

Convocare.

In 30 Noemvrie st. v. in ziua sfântului Andrei, la 3 ore după prânz va ține Reuniunea veduvelor române din Brașov și din Săcele Adunarea generală anuală, in sala școlilor române centrale din Gróver, la care se invită toate membrele reuniunii.

Brașov, 23 Noemvre 1890.

Elena G. Ioan,
vicepreședintă.

Telegramă part. a „Gaz. Trans.“

Clușiu, 5 Decemvre, 11 ore 30 minute noaptea. Sosită in 6 Decemvre 8 ore dimi. — Piesa „Nunta din Văleni“, ce s'a reprezentat astă seră in teatrul național unguresc de aici a fost fluerată. **Mai mulți tineri români fură in urma acăsta arestați de poliția.**

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.“

(Serviciul biroului de coresp. din Pesta.)

Clușiu, 6 Decemvre. In decursul reprezentării piesei teatrale „Nunta din Văleni“, privitorii români au arangiat o demonstrațiune. Când s'a ridicat cortina începă un șgomot, șuerături și fluerături înfricoșate. *Poliția a dusă din teatru pe mai mulți inși.*

Budapesta, 6 Decemvre. In comisiunea pentru instrucțiune a declarat ministrul de culte și de instrucțiune publică, Csáky, că șperă a pute așterne dietei încă in decursul lunei lui Ianuarie anulă curenț, un proiect de lege privitor la regularea pensiunilor învătătorilor. Declarațiunea acăsta a fost salutată cu bucuria.

Belgrad, 6 Decemvre. Regina Natalia a adresat Scupcinei un memorand, cerend ca se reguleze raporturile ei cu regele Alexandru.

Luxemburg, 6 Decemvre. Camera a fost convocată pentru ziua de Marți spre a lua in primire jurământul marelui duce.

Londra, 6 Decemvre. Deputațiunea Irlandesilor s'a întrunită er după amed. Delegațiunea ei, pe care a primit o Gladstone împărtași, că Gladstone doresce a se sfătui cu Parnelliții numai asupra cestiunei poliției irlandese și asupra soluțiunei cestiunei agrare.

Caracterul.*)

I. Formarea caracterului.
4. Influița căsătoriei.

Mulți se sânt in căsătorii desamăgiți, pentru-că așteptă prea multă dela dēnsa, ori pentru-că nu aduc in căsătorii partea lor de veselie, prietenie, pațiēță și minte. Fantasia lor le-a zugrăvit pōte o iconă, care nu se găsesce pe pământ — și când năvălesce asupra-le realitatea cu necazurile și grijile sale, ei se deșeptă ca dintr'un vis. Ori deși nu caută ceva de tot perfect, totuși ceva ce se apropiă de perfecțiune — până ce descoperă, că și cei mai bun au slăbiciunile lor. Tocmai acela, care este cel mai puțin perfect dintre toți, pretinde adeseori mai mult ca ori și care dela răblarea semenilor sēi; de altă parte nedeservēșirea omenescă incheie adeseori cele mai strāne legături inimi pline de iubire.

Regula de aur a căsătoriei este: rabdă și iertă! Căsătoria este ca și domnirea, un șir de

concesiuni imprumutate! Trebuie să iai și să dai, să te înfrēni pe tine însuși și pe celalalt și să ierți, nu greșelile grosolane, der totuși multe neperfectiuni. Dintre toate însușirile bune este dispozițiunea bună a inimei cea mai însemnată și cea mai hotăritoare pentru căsătorie. Impreunată fiind cu stăpânirea de sine, ea dă omului răbdare de a duce in spinare, de a asculta vorbe mâniașe fără a răspunde la ele, până ce s'a așdat focul mâniei.

Adevărata soție este ca o candle vecinică, care luminează in totdeuna cu aceeași rață blândă sanctuarul casei ziua și noaptea, vera și erna, mereu și neincetat.

Poetul engles Burns imparte însușirile femeiei bune in dece părți. Patru din aceste părți se vin pe sēmțul adevărat al inimei, două pe mīntea deschisă, una pe spirit și pe umor, una pe frumșeta feței, pe ochii vii, pe figura svelț, grația mișcărilor și celelalte două părți restante se vin pe ce se mai țin de femeie: Avere, neamul și legăturile lui, cultură mai înaltă ș. a. ș. a. Der Burns adauge: Puteți împărți aceste părți din urmă cum veți voi; numai să nu uitați, că sânt numai părți, dintre cari nici una nu face de parte un întreg.

S'a dīs că fetele invață forte bine a împleti mreje, der ar fi mai bine decă ar pute să tacă colivii. Bărbații se pot adeseori prinde așa de ușor ca paserile, der pe cât de ușor se prind, pe atât de greu este a-i ține prinși. Decă o femeie nu este in stare să facă ca casa să fiă pentru bărbatul locul cel mai curat, plăcut și dulce din lume — atunci Dumneșu se ajute șermanului, căci el este in adevăr espatriat.

Nici un om cu minte nu se va uita, când se însoră, numai la frumșetă, șeu și numai mai mult la frumșetă. La început cei drept ea atrage puternic, der acăsta se pierde, din ce in ce mai mult. Prin acăsta inșeu nu voim să desprețim frumșetă, căci acolo unde celelalte își țin cumpēna, ea e cea mai bună chizășă pentru sănătate. Der ați alege o figură frumșă fără de inimă, trāsuri frumșe, cari nu sânt luminate prin bunătate, este cea mai de plāns greșelă, ce o pōte face omul. Urmările acestei greșeli sânt adeseori, cum dīce Schlegl in „Lucinde“: căsătorii, in cari bărbatul vede in nevastă numai genul, nevasta in bărbat numai însușirile sale cele mai naturale și poziția sa in societate, er amēdoi iubesc in copii lor numai productele lor și proprietatea lor și in cele din urmă trăiesc amēdoi lângă olaltă in raporturi de desprețuire imprumutate. Precum chiar cea mai frumșă grădină, decă o ved in fie-care dī, își pierde farmecul, așa și cea mai frumșă față, decă nu străluce din ea un suflet frumos. Ce pare ađi frumos, este mână de tōte dīlele, pe când bunătatea inimei pōte să lumineze și trāsurile cele mai de rēnd. Ba, acăstă frumșetă a inimei, cresce mai curēnd decăt să scad; timpul o cōce numai, der nu o vedesce. După anul dintăiu al căsătoriei soții arare-ori se mai ingrijesc de aceea, cât de frumos este unul șeu altul; cu atât mai mare preț pun inșeu pe dispozițiunea inimei. Addison dīce: Decă ved un bărbat cu fruntea încrețită și cu fața amă-

rită, nu pot să nu compătinesc pe nevasta sa; decă ved inșeu pe un bărbat cu fața veselă și deschisă, atunci fericesc pe ai sēi.

(Va urma.)

Vorbe înțelepte.

Istoriore înțelepte, culese și prelucrate pentru popor, de Silvestru Moldovan.

XIII.

Impăratul și filosoful.

In vremile de demult trăia intr'o țeră depărtată dela noi un împărat puternic și avut, așa de avut, încăt era vestit in tōtă lumea pentru avuțiile sale. La împăratul acesta sosi odată un filosof, cu numele Solon. Impăratul îi arată tōte bogățiile sale, precum grămețile nenumărate de aur, de argint și fel de fel de petri scumpe, hainele de mătase, cusute cu fir și împodobite cu petri nestimate și alte lucruri de mare preț, ce se aflau grămădite cu prisosință prin odăile curții sale împărătesc.

După-ce împăratul i-le arată tōte acestea cu de-a măruntul, îl întrebă grăind.

„Solon“ tu ai umblat multă lume și împărăție și in calea ta ai dat fel de fel de omen, spune-mi nu mă cređi tu a fi cel mai fericit inre ei?

La acăsta filosoful Solon dīse: — „Este adevărat, înălțate împărate, că ești puternic, stăpânind multe țeri și popore și ai bogății și comori nesfășite, der nu pot dīce, că ești fericit, pentru-că nimenea nu-mi pōte spune, ce stă scris in cartea vieții tale pentru viitor. Avuția singură nu face pe om fericit, pentru-că sânt mulți omeni, înălțate împărate, cari au averi mari și au de tōte ce le trebuie și totuși le lipsesce fericirea, și sânt din potrivă alții, cari numai atata au, cât pot trăi de ađi pe mână și in casa lor este sălășluită fericirea. Decă aceștia au și un șfirșit bun al vieții, apoi se pot dīce pe deplin fericiti. Dumneșu pe mulți omeni îi dărușce cu noroc și bogății mari, ca cu atât mai tare, mai adēnc să cadă, de unde s'au înălțat. Omul ori cât de avut fiă, trebuie să se gândescă, că norocul e supus schimbării și decă cineva crede ađi, că e fericit, mână pōte să fiă cel mai nefericit pământēn.“

Așa vorbi înțeleșce filosoful Solon, der împăratul nu pricepu înțelesul vorbelor sale, nici nu-i plăcură, pentru că nu erau vorbe lingusitoare, cari să-l laude și să-l preamăresc.

Der nu peste multă se dovedi teinicia acestor vorbe, căci un alt împărat cuceritor se sculă asupra lui cu oște mare și puternică și calcăud-i hotarele împărăției lui inșine, îi luă tōte bogățiile și comorile, până la cel din urmă ac și prindendul, porunci să-l ardă de viu pe rug. Când se aprinșe rugul, nefericitul împărat strigă de trei ori: Solon, Solon, Solon, aducēndu-și aminte de vestitul filosof, ale cărui cuvinte acum le pricepea pe deplin.

Impăratul invingător audind acăst nume, porunci să stingă focul și-l iutrebă să-i spuie ce inșamnă acăsta?

Nefericitul împărat grăi:

Pușin omeni mărite împărate, au fost atât de norociți și erăși puțin au fost așa de greu loviți de șorte, ca mine. Incă erăram cel mai avut împărat, și mă credeam a fi cel mai fericit inre muritori, și etă ađi sânt cel mai nefericit; apoi îi povesti din fir in pēr tōtă întâmplarea cu Solon, precum și răspunsul, ce l'a dat acăst mare filosof și incheie dīcēnd: de când s'a dus Solon dela mine, m'au ajuns nenorocirile una după alta: fulu meu cel mai mare a mușit, celalalt a fost ucis la o vânătoare, er acum mi-am perdut împărăția și-mi voi perde și viața. Acum am vedut, că mare adevăr a grăit Solon când a dīs, că *numai bogăția nu face pe om fericit,*

că norocul este supus schimbării și despre nimenea nu putem dīce, că este fericit inainte de morțe.“

Impăratul cel invingător se pătrunșe de adevărul vorbelor lui Solon și gândindu-se la statornicia lucrărilor omenesci, ertă dela morțe pe împăratul inșin și-l primi la curtea sa, ca prietin și șfetnic.

VIX.

Sgărcitul.

Un șgărcit, care nu cunoscea nimic mai sfânt pe sub sōre, ca aurul și argintul, vră să trecă peste un riu, der când fu la mijlocul puntei, lunecă și căđ in apă. El începă să strige după ajutor, căci era in primejdiă de a se ineca. Un pescar, care se afla in apropiere, audind strigătul lui, se aruncă in apă și apropiindu-se de el in notă, îi strigă să n'abă frică și-i dīse:

„Dă-mi mână in cōce, frate!“

Sgărcitul, care numai decă audia cuvēntul „dă-mi“ se îngroșea și se cutremura, ca toți șgărciții, dīse mâniaș:

— „Nu-ți dau nimic“ și cufundându-se in valuri, mai bucuros per, decăt să „dea“ ceva.

Aici se potriveșce vorba, care dīce: *sgărcitul numai stāngă are (care ia), drēpta (care dă) îi este uscată.“*

Sgărcenia este o însușire forte urit; pentru aceea șgărcitul este urgisit de toți omeni.

Din jurul vetrei.

Ghicitori culese de George T. Bulgărescu din Predă.

*Dumitrică mititel
Cu buricul după el.*

(Urm)

*Am un par ș-o nuia
Și îngrădescă cât oi vre.*

(Acu și va)

*Am un șerpe chior
Cântă c'un mosor.*

(Bros)

*Usturime rēu mă dōre
Și la urmă bine-mpare.*

(Cercu)

*Coda Cocostărcului
Bate fruntea tărului.*

(Clopote)

*C'e la capu ca o domnă
Și la codă ca o seceră?*

(Cofon)

*Pe valea lui Perpeleac
Se dau dracii peste capu*

(Saci la mor)

*Intr'o vale adēnc
Zace un pop de brincă.*

(Docleacu)

*Tărtăcută unsă
In luren ascunsă*

(Expule)

*Pe drumul lui Scarlat
Totu meu vărsat.*

(Furmele)

MULTE ȘI DE TOTE.

Filosoful inaintea judecatorului.

Inaintea unui judecator din Petersburg, după cum se scrie de acolo, s'a petrecut dīlele acestea următoare scenă.

Un membru din societatea pentru apărarea animalelor a vedut un cal bolnav și slab trāgēnd la un car încărcat cu lemne de foc. In urma acăsta căraușul cu numele Museief, fi chiămat la judecator de pace.

Judecatorulu: Recunosci, că ai folosit la carat de lemne un cal bolnav și slab?

Căraușulu: Răspuns hotărīt nu-ți pot da la acăsta. Numai atata îți pot spune, că tōte își au începutul și șfēșitul lor. In lume nu vedem nici început nici șfēșit. Să luăm de pildă alut, cōpe etc etc la acăst. Când

*) După Smiles-Schramm. A se vedé Nr. 258 al „Gaz. Trans.“ din anulă curenț.

Als preiswerthes, praktisches Weihnachts-Geschenk empfehle ich:
Rohseid. Bastroben (ganz Seide) fl. 10.50 per Robe, sowie fl. 14.25, 17.50, 21.25, 26.25, bis 29.60 nadel-fertig. Es ist nicht *notwendig* vorher Muster kommen zu lassen; ich tausche nach dem Fest um, was nicht convenient.
 Muster von schwarzen, farbigen und weissen Seidenstoffen umgehend. Seidenfabrik-Depôt G. Henneberg (K. u. K. Hoflieferant), Zürich. Briefe kosten 10 fr. Porto.

Farmacia la „goldenen Reichsapfel.“ **I. PSERHOFER** Viena, Singerstrasse 15.

Pilule pentru curățirea sângelui, vechiu cunoscut medicament de casă ușor purgativ, mai înainte numite „*Pilule universale*“, merită cu totu dreptul numirea din urmă, de ôre-ce în realitate sunt multe bôle, la cari aceste pilule au dovedit efectul în adevêr escellent.
 De mai multe decenii sunt aceste pilule lăitate pretutindenea, de mulți medici prescise și puține familii se voru afla, la cari aru lipsi o mică proviziune din acest medicament de casă escellent.
 Din aceste pilule costă: 1 cutiă cu 15 pilule 21 cr., 1 sulu cu 6 cutii 1 fl. 5 cr., la trimiteri nefrancate cu rambursă 1 fl. 10 cr.
 Trimitându-se prețulu înainte costă dinpreună cu espedarea francată. 1 sulu cu pilule 1 fl. 25 cr., 2 suluri 2 fl. 30 cr., 3 suluri 3 fl. 35 cr., 4 suluri 4 fl. 40 cr., 5 suluri 5 fl. 20 cr., 10 suluri 9 fl. 20 cr. — (Mai puțin de un sul nu se pôte trimite.)
 Se face rugarea de a cere pilulele pentru curățirea sângelui anume (espres) ale lui I. Pserhofer și de a observa la aceea, ca etichetele de pe capacul fiă-cărei cutii să fie provêgute cu subsemnătura I. PSERHOFER, care se află și pe instrucțiune în colóre **roșiu**.

Balsam în contra degerătorei de I. Pserhofer, 1 borcanelu 40 cr., cu trimiterea francată 65 cr.
Sucul Spitzwegerich, în contra catarului, răgușelei, tusei spasmodice etc. 1 sticlă 50 cr.
Alifă americană în contra durerilor reumatice, 1 fl. 20 cr.
Praf în contra asudării picioarelor, prețulu unei cutii 50 cr., cu trimiterea francată 75 cr.
Balsam în contra gușilor, 1 sticlă 40 cr., cu trimiterea francată 65 cr.
Esență de viață (Picăturile de Praga), pentru stomach stricat, contra nemisturării etc. etc. 1 sticlă 22 cr.
Minunatul balsam englezesc. 1 sticlă 50 cr., 1 sticlă mică 12 cr.
Prafuri în contra tusei etc., (*Fiakerpulver*) 1 cutiă 35 cr., cu trimiterea francată 60 cr.
Pomada-Tanochinină de I. Pserhofer, cel mai bun mijloc pentru creșterea părului. Un borcan 2 fl.
Plastru-universal, de profesoru *Stuedel*, medicament de casă pentru rani, bube etc. 1 borcan 50 cr., cu trimiterea francată 75 cr.
Sare-universală de curățenie, de A. W. *Bulrich*. Un medicament mistuirei stricate. 1 pachet 1 fl.
 Afară de preparatele aci numite se mai află tôte specialitățile farmaceutice indigene și streine, anunțate prin tôte diarele austriace, și la casă, când unele din aceste specii nu s'ar afla în deposit, se voru procura la cerere cu promptitudine și cât se pôte de efinu.
 Trimiterea cu poșta se efectuează grabnică, fiind prețulu trimis înainte, comande mai mari se efectuează și cu rambursă.
 Trimitându-se prețulu înainte, (mai bine cu mandat postal) portul este mai efinu, ca cu rambursă.
 447,12-3

Numai încă puține zile.

Tragerea deja în 16 Decembrie 1890

Loteriei de Stat cu scop filantropic.

Câștigul principal 60,000 fl.

Câștiguri în totalu 160,000 fl.

Losuri à 2 fl. se capêta: la Direcțiunea loteriei în Budapesta (Pesta, oficiulu vamalu principalu semi-etagi), la tôte oficiile de loterie, sare și de dare, la cele mai multe oncii postale, la „Mercur“ în Viena și la tôte debitanții de losuri însârcați cu vânzarea loru în tôte orașele și localitățile mai însemnate.
 Budapesta, 1 Octomvrie 1890.

450,2-1

Direcțiunea loteriei reg. ung.

ANUNȚ

DENTISTUL D^r. GUST

ține consultațiuni dela 9-12 și dela 2-5 ôre

TÊRGULŪ PÔMELORŪ No. 93

Scôterea dinților cu și fără de narcosă.
 Plombarea dinților cu Cementu, argintu și aur.
 Dinți artificiali.

456

Avisu d-loru abonați!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe couponul mandatului postal și numerii de pe fâșia sub care au primitu diarul nostru până acuma.

Domnii, ce se abonează din nou, să binevoiască a scrie adresa lămurit și să arate și posta ultimă.

Totodată facem cunoscutu tuturor D-loru abonați, că mai avem din anii trecuți numeru pentru complectarea colecțiunilor „Gazetei“, precum și câteva întregi colecțiuni, pentru cari se potu adresa la subsemnata Administrațiune în casă de trebuință.

Administraț. „Gaz. Trans.“

ABONAMENTE

la „GAZETA TRANSILVANIEI“

Prețulu abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe trei luni 3 fl. —
 Pe șese luni 6 fl. —
 Pe unu anu 12 fl. —

Pentru România și străinătate:

Pe trei luni 10 fr.
 Pe șese luni 20 fr.
 Pe unu anu 40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria:

Pe anu 2 fl. —
 Pe șese luni 1 fl. —
 Pe trei luni 50 cr.

Pentru România și străinătate:

Pe anu 8 franci.
 Pe șese luni 4 franci.
 Pe trei luni 2 franci.

Abonamentele se facu mai ușor și mai repede prin mandate poștale.

Domnii, cari se voru abona din nou, să binevoiască a scrie adresa lămurit și a arăta și poșta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Ajutoru grabnicu și siguru

pentru

SUFERINȚE DE STOMACHU ȘI URMĂRILE ACESTORA !!

Mijloculu celu mai bun și eficace pentru mântinerea sănătății, curățirea sucurilor preem și a sângelui și pentru promovarea unei misturi bune este deja pretutindenea cunoscutu și plăcutulu

„Dr. Rosa's Lebens-Balsam“.

Acestu balsam preparatu cu îngrijire din erburile alpine cele mai bune și tã-măduitoare se dovedesce ca forte folositoru în contra tuturor greutăților de mistuire cărele stomach, lipsa de apetiț, rigăelei, congestiunilor, haemorhoidelor etc. etc. In urma eficacității sale a devenitu acestu balsam acum unu siguru și doveditu medicamentu de casă popularu.

Sticla mare costă 1 fl., mică 50 cr.

Mii de scrisori de recunoștință stau la dispozițiã!

FIȚI ATENȚII!!

Spre a evita înșelătorii, facu pe fiecare atentu, că fiecare sticlă cu Dr. Rosa's Lebens-Balsam, care singuru numai de mine este preparatu după receta originală, este învelitu în hârtia grosă albastră, care pörtă în lungulu ei inscripția: Dr. Rosa's Lebens-Balsam din farmacia „zum schwarzen Adler“, B. Fragner, Prag, 205-3 în limba germană, boemă, ungară și franceză, și cari suntu provêgute cu alăturata marcă a fabricii luată sub scutul legalu.

Dr. Rosa's Lebens-Balsam

Veritabilu se pôte procura numai în Depositulu principalu alu producătorulu

B. Fragner,

Farmacia „Zum schwarzen Adler“ Prag 205-3.

In Budapesta: la farmacia I. von Török.

Tôte farmaciile din Brașov, precum și tôte farmaciile mai mari din monarchia Austro-ungară au deposite din acestu balsam de viață.

Totu de acolo se pôte avea:

Alifia de casă universală de Praga

(Prager Universal-Haussalbe)

unu medicamentu siguru și prin mii de scrisori de mulțămire recunoscutu în contra tuturor inflamațiunilor, rănilor și umflăturilor.

Acêsta se întrebunțesce cu succesu siguru la inflamațiuni. la stagnațiunea laptelui și întărirea țitelor cu ocaziunea întercării copilulu, la abscese, ulcere, pustule cu puroiu, carbuncule; copturi la unghie, la panariți (ulcerațiuni la degete, la întărituri, umflături, tumșrea glandulelor limfatice, lipome etc. — Tôte inflamațiunile, umflături, întărituri se vindecă în timpululu celu mai scurtu; la casuri însă, unde s'a formatu deja puroiu absorbă buba și o vindecă în timpululu celu mai scurtu fără dureri.

In cutiôre à 25 și 35 cr.

FIȚI ATENȚI!

De ôrce alifia de casă universală de Praga se imiteză forte desu, facu pe fiecare atentu, ca singuru numai la mine se prepară după receta originală. Acêsta este numai atunci veritabilă. decă cutiôrele din metalu galbinu, în cari se pune, suntu înfășurate în hârtia roșă pe care s'află tipărită în 9 limbi explicațiunea cum se întrebunțesce împachetate și în cartone vinete — cari suntu provêgute cu marca fabricii de mai susu.

Balsam pentru auđu.

(Gehör-Balsam)

Celu mai probatu și prin multe încercări celu mai temeinicu medicamentu pentru vindecarea auđului greu și spre redobândirea auđului perdutu. 1 Flacon 1 fl. 324,26-15

Numere singurate din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se potu cumpêra în tutungeria I. Gross, și în librăria Nicolae Ciurcu.